COLECȚIA

Omiletică

Predici

Coordonator
Pr. Dr. **Florin Ciprian Petre**

Drumul spre Înviere

◆

De la Sâmbăta lui Lazăr la Sâmbăta Mare

Colecția
Omiletică. Predici
Volumul 1

BASILICA
BUCUREȘTI
2025

Consilier patriarhal:
Preot Mihai Hau

Redactor:
Diacon Andrei Hlandan

Corector:
Nicolae Năstăsache

Concept grafic colecție:
Andreea-Cătălina Florea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PETRE, FLORIN-CIPRIAN
Drumul spre Înviere : de la Sâmbăta lui Lazăr la Sâmbăta Mare / coord.: pr. dr. Florin Ciprian Petre. - București : Basilica, 2025
ISBN 978-606-29-0571-2
2

© Editura *BASILICA* – 2025
ISBN 978-606-29-0571-2

editurabasilica.ro
editura@patriarhia.ro

Cuvânt înainte

Sâmbăta lui Lazăr și Duminica Intrării Domnului în Ierusalim, acest „Paști în mic", „Paști anticipat" sau „praznic în doi timpi", așa cum foarte sugestiv le numește părintele Macarie Simonopetritul, punctează teologic și liturgic așezarea pe cale a credinciosului alături de Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care face ultimii pași către Sfintele Pătimiri, jertfa de pe cruce, moartea și Sfânta Sa Înviere din morți. Săptămâna Sfintelor Pătimiri sau Săptămâna Mare reprezintă timpul liturgic și duhovnicesc cel mai important, nu doar din perspectivă anamnetică, ci și de retrăire autentică a ultimelor zile ale vieții pământești a Mântuitorului Iisus Hristos de fiecare creștin în parte, an de an.

În pedagogia ei, Biserica a rânduit pentru această sfântă săptămână textele cele mai reprezentative, ce istorisesc evenimentele petrecute

pas cu pas de la învierea lui Lazăr până la Învierea Domnului, ca prin aceasta orice credincios să devină împreună părtaș și trăitor al Pătimirilor Mântuitorului Iisus Hristos, asumate din iubire pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire.

Scopul prezentului demers editorial este de a-l determina duhovnicește pe creștinul contemporan să-l însoțească pe Domnul Hristos în drumul Său din Betania la Ierusalim, trăind plenar taina Sfintelor Pătimiri, a morții, dar și a Învierii Sale. Acest lucru este posibil și datorită dialogurilor purtate cu doi dintre teologii zilelor noastre: Preasfințitul Părinte Damaschin Dorneanul, care s-a ocupat vreme îndelungată cu adâncirea înțelesurilor mistagogice ale acestei sfinte săptămâni, și Părintele Profesor Bogdan Tătaru-Cazaban, cel care va oferi în curând tiparului lucrarea intitulată *Învierea lui Lazăr de-a lungul secolelor*, o analiză exhaustivă a receptării în timp a acestui moment definitoriu în tradiția creștină. Dialogurile au fost realizate în anul 2023 în cadrul emisiunii *Evanghelie și viață* de la Radio *Trinitas*, din dorința de a oferi ascultătorilor o exegeză a evenimentelor fiecărei zile din Săptămâna Mare, având ca punct de plecare ceea ce Părintele Bogdan Tătaru-Cazaban a numit „ultimul mare semn pe care l-a făcut Hristos Domnul înainte de Pătimirile Sale", Învierea lui Lazăr.

Lucrarea de față, apărută cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, intitulată sugestiv *Drumul spre Înviere. De la Sâmbăta lui Lazăr la Sâmbăta Mare*, reprezintă varianta îmbogățită și adnotată a

transcrierii textului dialogurilor radiofonice realizate cu cei doi teologi. Lectura acestei cărți invită nu doar la comuniune cu Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care merge spre jertfă și Înviere din iubire pentru noi oamenii, ci se dorește a fi, în egală măsură, un îndrumător duhovnicesc la îndemâna tuturor iubitorilor de lectură teologică, deopotrivă slujitori ai sfintelor altare, teologi sau simpli credincioși ai Bisericii lui Hristos, dornici a medita și reflecta mai adânc și mai sincer la această perioadă de intensă trăire duhovnicească unică în istoria omenirii.

Pr. Dr. Florin Ciprian Petre

ÎNVIEREA LUI LAZĂR
ȘI
INTRAREA DOMNULUI ÎN IERUSALIM

Preot Florin Petre: Suntem într-o perioadă de profunzime teologică, impregnată de post, de rugăciune, de *lectio divina*, de înțelegere a Sfintelor Scripturi; suntem într-un pelerinaj duhovnicesc continuu către Învierea lui Hristos. Însă, pentru a ajunge la Învierea lui Hristos, trecem mai întâi prin Sfintele Pătimiri și Răstignire. Înainte de acestea, avem două zile foarte importante, și anume Sâmbăta lui Lazăr și praznicul împărătesc al Intrării Domnului Iisus Hristos în Ierusalim. Părinte Bogdan

Tătaru-Cazaban, cu ce se deosebește învierea lui Lazăr de celelalte învieri din Sfânta Scriptură? Este învierea aceasta o *recapitulatio* a morții și învierii lui Hristos?

Preot Bogdan Tătaru-Cazaban: Învierea lui Lazăr a fost ultimul mare semn pe care l-a făcut Hristos înainte de Pătimirile Sale. Este declanșatorul Săptămânii Mari și cea mai mare minune dintre cele pe care le-a făcut Mântuitorul. Există trei învieri pe care le cunoaștem din Evanghelii, iar aceasta – a treia, care apare doar în Evanghelia după Ioan și care încheie prima parte a acestei Evanghelii, a fost receptată în tradiția Bisericii în dimensiunea ei spectaculoasă, extraordinară. Această minune este de peste o mie de ori comentată în perioada patristică până în secolul al VI-lea și a fost, cu o singură excepție, cea mai reprezentată minune noutestamentară în arta paleocreștină. Prin urmare, nu suntem noi primii care receptăm cât de importantă a fost învierea lui Lazăr. Dimpotrivă, suntem cei care receptăm o întreagă tradiție care a glosat pe marginea ei, care a celebrat această înviere, care i-a consacrat, de fapt, statutul pe care noi l-am moștenit. Aș mai adăuga faptul că sărbătoarea învierii lui Lazăr vine, ca tradiție liturgică, din Țara Sfântă. Avem câteva mărturii importante, printre care faimosul jurnal de călătorie al pelerinei Egeria, de la sfârșitul secolului al IV-lea; avem și *Lecționarul liturgic* de la Ierusalim, care ne oferă date importante despre felul în care era sărbătorită învierea lui Lazăr și, bineînțeles, Duminica Intrării Domnului în Ierusalim. Această sărbătoare liturgică extraordinar de amplă din Țara Sfântă

a iradiat și a fost în cele din urmă primită și la Constantinopol, dar și în Apus. Pentru a sublinia însemnătatea acestei minuni, aș mai adăuga relația dintre învierea lui Lazăr și celelalte două învieri. În literatura patristică, s-a observat deja că atunci când Hristos i-a readus la viață pe fiica lui Iair sau pe fiul văduvei din Nain, nu i-a chemat pe numele lor. Au fost minuni la care Hristos a fost solicitat, așa cum a fost chemat și în Betania, dar aici Lazăr era prietenul Lui. Cel care a fost înviat avea o condiție specială. Pe de altă parte, este vorba și de o pedagogie graduală, pe care Dumnezeu a împlinit-o prin această succesiune de învieri. Pedagogia aceasta graduală a fost observată de Sfântul Grigore al Nyssei într-una dintre lucrările sale, apoi a fost sesizată de Sfântul Chiril al Alexandriei în comentariul la Evanghelia după Ioan, dar a atins o expresie plină de sevă pentru viața spirituală în comentariul la Evanghelia după Ioan al Fericitului Augustin. Este un comentariu pe care l-a scris de-a lungul mai multor ani și care reușește să ne transmită următorul lucru: există o diferență semnificativă între aceste învieri. În cazul primei învieri, din punct de vedere spiritual, pentru că se aplică o exegeză alegorică, avem de-a face cu o înviere din păcatul săvârșit doar prin consimțământ, adică din păcatul care nu are fapte (pentru că fiica a fost înviată în camera sa, într-un spațiu închis). Apoi, în cazul fiului văduvei, avem de-a face cu o înviere din păcatul care deja s-a concretizat sub forma faptelor: răul deja comis este vizibil (învierea fiului văduvei a avut loc în public, în văzul tuturor, în drum spre mormânt). Iar în cazul lui Lazăr avem de-a face cu învierea din ceea ce este cel mai greu de

dezlegat, și anume păcatul ca obișnuință sau obișnuința păcătuirii. Lespedea de pe mormânt reprezintă, potrivit interpretării lui Augustin, episcopul Hipponei, simbolul acestei greutăți a obișnuinței păcatului, imposibil de ridicat fără chemarea puternică a glasului lui Dumnezeu. Vedeți cum avem deja, din literatura patristică, o reliefare a semnificației cu totul speciale a învierii lui Lazăr, care, încă o dată, a declanșat toate celelalte reacții care au condus la Pătimirile Domnului, la jertfa Sa pe cruce, la Înviere.

F.P.: Învierea lui Lazăr are o semnificație aparte, o însemnătate profundă. Din cuvintele evanghelistului Ioan (11, 33-38), reiese acest lucru în momentul în care Mântuitorul Hristos a suspinat și chiar a lăcrimat, clipe unice în Sfintele Scripturi. Cum ne putem raporta la acest moment pe care Mântuitorul Hristos îl trăiește? Este acesta un testament, o mărturisire, dacă vreți, pe de o parte, a omenității Sale depline, și, pe de altă parte, a divinității Sale, pentru că El este Vindecătorul?

B.T.-C.: Sigur, despre acest capitol al 11-lea din Evanghelia după Ioan, care se referă la învierea lui Lazăr, s-a spus că este o *evanghelie în miniatură*, pentru că este un capitol care ne transmite, în primul rând, un mesaj despre identitatea divino-umană a lui Hristos. Lazăr este un personaj tăcut, care rămâne în tăcere de la început până la sfârșit, chiar și când participă la ospățul pe care îl

vom evoca puțin mai târziu. Prin urmare, deși Lazăr este personajul despre care vorbim, de fapt, episodul este despre Iisus Hristos. Pentru că, prin învierea lui Lazăr, are loc o revelare a identității divino-umane a Domnului Hristos. Și acesta a fost centrul exegezei patristice, care a influențat întreaga exegeză creștină până în modernitate, întrucât avem, în acest episod, atât dovezile sau mărturiile despre dumnezeirea lui Hristos, cât și cele tulburătoare despre umanitatea Lui.

F.P.: În versetul 25 al capitolului al 11-lea, Iisus îi spune Martei: „Eu sunt Învierea și Viața, cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi". Este acesta momentul autorevelării?

B.T.-C.: Mulți dintre exegeți consideră că acesta este momentul central, întrucât avem de-a face cu autorevelarea dumnezeirii lui Hristos, care se prezintă pe Sine ca fiind viața și învierea, pentru că avem o distincție între viață în sine și cel care are viață sau participă la viață. Se înțelege că Hristos este Dumnezeu, adică este viața însăși, viața veșnică, iar cei care cred în El, prin învierea Lui, vor participa la viața veșnică. Trebuie să adăugăm la această autorevelare a dumnezeirii lui Hristos și mărturia de credință a Martei, care a fost considerată parte a momentului central al acestui episod, în pofida tradiției de interpretare a rolurilor distincte ale Martei și Mariei. Noi suntem obișnuiți cu acea tradiție care

se referă mai ales la Evanghelia după Luca, potrivit căreia Marta este chipul faptei, chipul acțiunii, chipul slujirii, iar Maria – chipul contemplației. Există argumente suficiente și pentru această interpretare. Dar aici Marta are un rol central. În dialogul cu Marta, Hristos spune despre Sine că este viața și învierea, și Marta este cea care face mărturia de credință, ceea ce o ridică la nivelul mărturiei de credință a lui Petru, de pildă. Prin urmare, rolul Martei ar trebui considerat cu mai multă atenție. Nu este într-atât de ușor de redus la fapta sau la slujirea practică față de Mântuitorul, adică la o celebrare a prezenței fizice a Mântuitorului, în vreme ce Maria este interpretată ca o imagine, ca un simbol al celebrării Cuvântului, al receptării Cuvântului, pentru că asculta cuvintele Lui.

F.P.: Ca o completare, marele scriitor bisericesc Origen a interpretat primul aceste evenimente: Marta reprezintă asceza, iar Maria, contemplarea sau ascultarea cuvântului. Sfântul Ioan Casian trece mai departe și, în toată gândirea sa teologică, adaptează cele două personaje, arătându-le importanța în egală măsură: pentru că fără asceză, fără slujirea dinamică, nu poți ajunge la cunoașterea, prin experiență, a lui Dumnezeu, a vederii lui Dumnezeu. Și vedem aici, într-adevăr, că Marta are un rol extraordinar de important.

B.T.-C.: I se oferă acest rol, este invitată de Hristos să aibă acest rol.

Cuprins

Cuvânt înainte 5

Învierea lui Lazăr
și Intrarea Domnului în Ierusalim 9

Sfânta și Marea Luni 31

Sfânta și Marea Marți 43

Sfânta și Marea Miercuri 57

Sfânta și Marea Joi 71

Sfânta și Marea Vineri
și Sfânta și Marea Sâmbătă 89

Despre autori 121